

www.abuzerakbiyik.com.tr den alınmıştır.

SOĞMATAR YAĞMURLU

Günümüzde Yağmurlu Köyü adı ile anılan Soğmatar, Şanlıurfa'ya 73 km. uzaklıktadır. M.S. 1. ve II. yüzyılda Süryaniler tarafından iskan edilmiştir.

Soğmatar kelimesi, Arapça yağmur çarşısı anlamındaki " Suk el-Matar " sözcüğü ünden gelmektedir. Tektek Dağları'nın kışın bol yağmur alan bu bölgesinde bulunan çok sayıdaki sarnıç ve kuyuda biriktirilen sular, dağlarda otlatılan koyun ve keçi sürülerinin yaz aylarındaki su ihtiyacını karşılamakta idi. Bu özelliğinden dolayı köy, Yağmurlu adıyla da anılmaktadır.

Kökü Harran Sin kültürüne dayanan Sabiizim ve Baştanrı Marilaha'nın kültür merkezi olduğu bilinen Soğmatar ören yerinin, Baştanrıya ve gezegenlere ibadet edilen ve kurban kesilen açık hava mabedi en önemli kalıntılarından biridir.

Soğmatar, birçok tarih araştırmacısının ilgisini çekmiştir. 1882'de Sachau, yüzyılımızın başında Fransa'nın Bağdat Konsolosu H. Pofnon, burayı ziyaret ederek Süryânice kitabeleri okumuşlardır. 1971 yılında burada incelemelerde bulunan H.J.W. Drijvers ve J.B.Segal, Soğmatar'a giren yolun sağındaki tepede bulunan Arâmice yazıları M.Ö. IV. yüzyıla tarihleyerek o çağda bu tarihi şehrin Edessa (Urfa) ile Harran'a yakın Tektek Dağları arasında önemli bir merkez olduğunu söylemektedir.

Soğmatar tarihteki esas ününü; ay, güneş ve gezegenlerin kutsal sayıldığı Assur ve Babillilerin politeist inancından gelen Pagan (putperest) dinin ve bu dinin baştanrısı (tanrıların efendisi) “Mar alahe” (Marelahe)nin merkezi olmasından almaktadır. Mare lahe'yi temsil eden açık hava mabedi, Soğmatar'daki kalıntıların odak noktasını teşkil etmektedir. Kalenin güneyindeki “Kutsal Tepe-Merkez Tepe” olarak adlandırılan bu açık hava mabedinde; kaya zeminine oyulmuş Süryânice yazılar ile zirvenin kuzey yamacında, kayalara oyulmuş tanrı rölyefleri günümüze ulaşmıştır. Tepenin batısında dağınık bir biçimde duran mimari parçaların buradaki tapınağa ait olduğu sanılmaktadır.

Tepenin doğusunda yer alan aynı tarihli diğer bir yazıda: “476 yılının Şubatında, bu ay içinde, ben Adona oğlu Maniş ve Ma'na ve Alkur ve Balbana ve kardeşi Alkur. Biz bu kutsal tepe üzerine bu sunağı kurduk ve korunan biri için bir taht diktik. O, vali Tridates'ten sonra vali olacaktır ve o tahtı korunan kişiye verecektir. O'nun mükâfatı Marelahe'dendir. Fakat eğer o, tahtı vermezse ve sütunu tahrip ederse, o tanrı yargılayacaktır” yazılıdır. Yazılarda geçen 476 tarihi Seleukos takvimine göredir ve bu tarih M.S. 164-165'lere tekabül etmektedir.

Kutsal Tepe'nin kuzey yamacının zirveye yakın kısmında, kayaya oyulmuş insan şeklinde iki adet tanrı kabartması bulunmaktadır. Bunlardan sağ tarafta olanı 1.10 m. boyunda bir erkek figürüdür. Dizlerine kadar inen bir elbise giymiş, ayakta durur vaziyetteki bu figürün başının arkasında güneşi sembolize eden istiridye biçiminde bir şekil bulunmaktadır. Bu kabartmanın sağındaki Süryânice kitabede “Tanrı bu heykeli Ma'na için 476 yılının Mart ayının 13'ünde emretti” yazılıdır. Başının arkasındaki güneş şekline dayanarak bu heykelin Güneş Tanrısı Şamaş'ı temsil ettiği tahmin edilmektedir.

Bu kabartmanın sol tarafındaki yuvarlak kemerli kayadan oyma sütunçeli niş içerisinde kabartma bir büst yer almakta, bu büstün sağında bir, solunda ise iki Süryânice kitabe bulunmaktadır. Soldaki kitabede: “Şila oğlu Şila, bu heykeli Adona oğlu Tridates'in hayatı için ve kardeşlerinin hayatı için Tanrı Sin'in şerefine yaptı” yazılıdır. Sağdaki iki kitabeden birinde: “Kuza oğlu Zekkay ve çocukları Tanrının önünde hatırlansın”, yukarıdan aşağıya doğru daha küçük harflerle yazılan diğerinde ise “Ben Tanrı, onu görüyorum. Onu görüyorum ve ona bakıyorum. Ben Tanrı Sin” yazılıdır. Bütün bu yazılardan kabartmanın Ay Tanrısı Sin'i tasvir ettiği anlaşılmaktadır.

Soğmatarlı Paganların Harranlı Paganlar (Harrânîler) gibi İslâmi dönemde, güney Mezopotamya'daki monoteist Sabiilerin dinlerini benimseyip benimsemedikleri bilinmemektedir.

J.B.Segal, Soğmatar'ın odak noktası konumunda olan açık hava mabedi “Kutsal Tepe”nin batısında ve kuzey batısındaki tepelerde yer alan 7 adet yapının Güneş, Ay, Satürn, Jüpiter, Mars, Venüs ve Merkür tanrılarını temsil eden tapınaklar olduğunu söylemektedir. Kutsal Tepe'ye çıkan Soğmatar Sabiileri, bu tapınaklara yönelerek ibadet ederler ve kurban keserlerdi. Harran Sabiileri de Ay Tanrısı Sin mabedindeki ibadetleri sırasında, Baştanrı Marelahe'nin mabedinin bulunduğu Soğmatar'daki Kutsal Tepe'ye yönelirlerdi. H.J.W. Drijvers başta olmak üzere bazı araştırmacılar, kare ya da silindir gövdeli bir plana sahip, bu yapıların altındaki kayaya oyulmuş arkosoliumlu odalara dayanarak bunların “Anıt Mezar” olduğunu ileri sürmektedir.